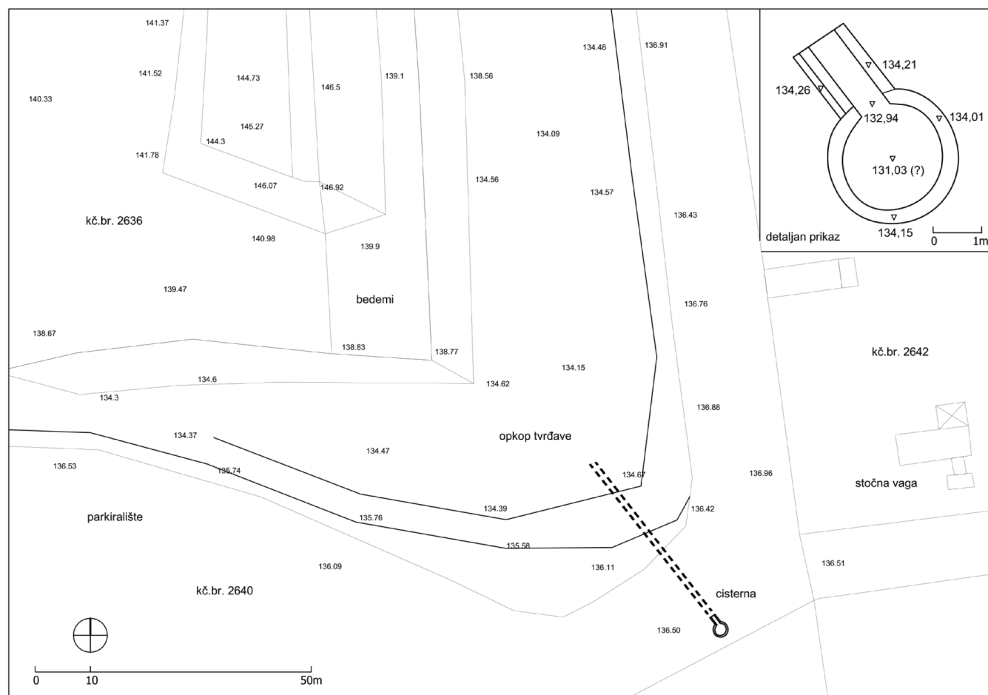

„Koprivkova crna rupa“

IVAN VALENT

Sl. 1. Položaj cisterne u odnosu na opkop i bedeme koprivničke tvrđave (ortež: R. Čimin).

Prilikom postavljanja električnih vodova za potrebe *Renesansnog festivala* na prostoru koprivničke *bašče* otvorila se velika i duboka rupa ispunjena vodom. Budući da je koprivnička tvrđava zaštićeni spomenik kulture, na kojem su već u nekoliko navrata vršena arheološka istraživanja, nastalu je situaciju trebalo provjeriti. Dana 26. 8. 2014. godine konzervatori iz nadležnog odjela u Bjelovaru izašli su na teren kako bi utvrdili o čemu se radi, a narednog dana i arheolog Robert Čimin iz Muzeja grada Koprivnice. U zajedničkom je dogovoru odlučeno kako se nastala situacija treba detaljnije istražiti, ali će se istražni i dokumentacijski radovi izvršiti nakon završetka *Renesansnog festivala* jer su pripreme bile u punom jeku. Nastala je rupa pokrivena daščanom oplatom i zaštićena ogradom, a koja je u svrhu prezentacije i uklapanja u povijesni ambijent omota-

na platnom s natpisom „*CRNARUPA*“. Svatko tko je u ruci držao prvu priču o srednjovjekovnom koprivničkom junaku Koprivku, koji je jednog dana propao kroz crnu rupu i našao se u današnjem vremenu, znao je o čemu se radi, a o novonastaloj su se intrigi najviše zanimali oni najmlađeg uzrasta.

Nakon završetka Festivala i po smirivanju vremenskih uvjeta, u petak 5. rujna, arheolog Robert Čimin izašao je na teren kako bi utvrdio o kakvoj se rupi radi.¹ Prilikom otva-

1 Uz njega je u istraživanjima sudjelovao absolvent arheologije Ivan Valent, dvoje radnika komunalnog poduzeća *Komunalac* iz Koprivnice te stroj poduzeća *Koming* Koprivnica, a sve uz suglasnost Grada Koprivnice. Radovi su provedeni sukladno Rješenju Konzervatorskog odjela u Bjelovaru Ministarstva kulture Republike Hrvatske Urbroj: 532-04-02-02/5-14-2).

Sl. 2. Istraženi zidani ostaci cisterne s djelomice istraženim dovodnim kanalom (snimio: R. Čimin).

ranja pokriva utvrđeno je kako je sama rupa zaista duboka, a unutar koje se nazire kružna konstrukcija čiji se početak nalazio otprilike 2 m od današnje hodne površine. Što se tiče same funkcije konstrukcije, primarna je pretpostavka bila kako je riječ o bunaru, a tako se i izvještavalo u medijima. Nakon strojnog uklanjanja zemlje iznad i oko konstrukcije pristupilo se njenom čišćenju. Uvidjelo se kako je ona izrađena od opeke (tzv. *jedinka*, 28 – 30 cm), a njena je unutrašnja oplata zaglađena finom vodonepropusnom žbukom. Na sjeverozapadnoj strani nalazi se otvor koji nije u potpunosti pravilan u odnosu na nju, već ima manji otklon. Postojanje tog otvora (kanala) uklonilo je mogućnost kako se radi o bunaru, ali je sama funkcija objekta još uvijek bila nepoznata.

Unutrašnja širina konstrukcije iznosi 2,15 m, dok širina istovremenog kanala iznosi 0,64 metara. Što se tiče konstrukcije zidanja, utvrđeno je kako je unutar kružnog djela opeka slagana horizontalno, dok je najviši red bio položen vertikalno (na kant). Na njemu se nalazila tvrdo zapečena zemlja koja bi mogla ukazivati kako je bio i posljednji. Opeke u kanalu slagane su horizontalno, a nakon četvrtog je reda na zapadnoj strani primijećeno manje proširenje čime bi kanal

u najvećoj dubini mogao biti neznatno širi. Maksimalna nadmorska visina na kojoj je konstrukcija utvrđena jest 134,26 m, kanal je na 132,94 m, a najveća utvrđena dubina konstrukcije jest 131,01 m. Kako je prethodno, ali i tijekom samih istraživanja, konstrukcija bila postepeno zatrpána, njenam originalna dubina nije poznata jer istraživanje u dubinu nije bilo moguće iz sigurnosnih razloga.² Po dovršetku jednodnevnih istraživanja rupa se zatrpála zemljom kako ne bi predstavljala potencijalnu opasnost po prolaznike.

Tijekom čišćenja postavljalo se pitanje nje-
ne funkcije, no kada se njen položaj te dubina i smjer kanala razmotrilo u kontekstu tvrđave i njenog jugoistočnog opkopa, spoznalo se kako je konstrukcija služila kao cisterna. Mnogi se ljudi sjećaju, a slike to i potvrđuju, kako je u opkopu koprivničke utvrde nekada bila velika količina vode koja se tijekom godina isušila, a bedem pored nje snizio. Kako je originalna visina cisterne bila 2 m ispod današnje hodne razine, vjerojatno je imala funkciju odvodnje viška vode iz opkopa, a što potkrjepljuje i niža visinska kota kanala od opkopa. Cisterna je korištena za napajanje stoke koju su ljudi dovodili na stočni sajam u njejoj blizini (sajmište). Dodatnu potvrdu o njenom postojanju vjerojatno možemo vidjeti na jednom od katastarskih planova tog prostora.³ No, u vrijeme njezine gradnje ne može se biti u potpunosti siguran jer su prilikom istražnih radova izostali databilni elementi (pokretni nalazi). Izgrađena je vjerojatno negdje tijekom 19. ili početkom 20. stoljeća, a moguće je da je korištena do oko 1923. godine kada se zbivaju posljednji veći zahvati u rušenju gradskih bedema pa je ona tada mogla biti zatvorena i zatrpána.

Ova je konstrukcija otkrivena sasvim slučajno. Iako nas ne vodi u dalek svijet Koprivka i renesansnog grada, svjedoči o dijelu života grada Koprivnice koji je nažalost također već davno iščeznuo, a prisjećamo ga se samo preko slika i ovakvih ponovno otkrivenih izvora.

² Preostale visinske kote prikazane su na priloženom tlocrtu.

³ UZELAC, Zlatko: *Urbanističko-konzervatorska studija i prijedlog obnove prostorne cjeline jugoistočnog bastiona grada Koprivnice*. Zagreb, travanj 2011., 56–61.